

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Спеціальність 051 «Економіка»

Допускається до захисту
завідувач кафедри економіки та економічної
теорії

назва кафедри

доц. С.Г. Батажок
підпис, вчене звання, прізвище, ініціали

«20» листопада 2023 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА
ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ ЯК ФАКТОР СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Виконав: Томашевський Артур Сергійович
прізвище, ім'я, по батькові,

підпис

Керівник: доцент Рибак Надія Олексіївна
вчене звання, прізвище, ініціали

підпис

Рецензент: доцент Драган Оксана Олександрівна
вчене звання, прізвище, ініціали

підпис

Я, Томашевський Артур Сергійович, засвідчую, що кваліфікаційну роботу виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Спеціальність 051 «Економіка»

Затверджую

гарант ОПП «Економіка» _____

доцент Понедільчук Т.В.
підпис, вчене звання, ініціали, прізвище
«19» грудня 2022 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу магістра

Томашевський Артур Сергійович
прізвище, ім'я та по батькові

Тема: «Людський капітал як фактор сталого розвитку»

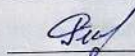
Перелік питань, що розробляються в роботі: становлення концепції людського капіталу; політико-економічний зміст і функціональне призначення економічної категорії «людський капітал»; особливості інвестицій у людський капітал; людський капітал у системі сталого розвитку; аналіз тенденцій розвитку людського капіталу в Україні; оцінка рівня розвитку людського капіталу України; оцінка ефективності інвестицій у людський капітал; підвищення якості українського людського капіталу; пріоритетні напрями вдосконалення фінансового забезпечення вищої освіти та охорони здоров'я в Україні; напрями вдосконалення людського капіталу для сталого розвитку економіки України.

Вихідні дані: закони України, правові та нормативні акти Верховної Ради та Кабінету Міністрів України, матеріали Міністерства економіки та Державного комітету статистики України, монографічні і періодичні українські та зарубіжні видання.

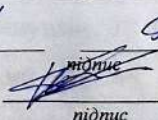
Календарний план виконання роботи

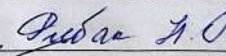
Етап виконання	Період виконання етапу	Відмітка про виконання
Огляд літератури	січень-лютий 2023	
Теоретико-методична частина	березень-квітень 2023	
Аналітична частина	травень-липень 2023	
Рекомендаційна частина	серпень-вересень 2023	
Оформлення роботи	жовтень 2023	
Перевірка на плагіат	листопад 2023	
Попередній розгляд на кафедрі	листопад 2023	
Подання на рецензування	грудень 2023	

Керівник роботи

Здобувач

підпис

вчене звання, ініціали, прізвище
Томашевський А.С.
ініціали, прізвище

Дата отримання завдання «20» грудня 2022 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1.ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ ЯК ФАКТОРУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	9
1.1. Становлення концепції людського капіталу	9
1.2. Політико-економічний зміст і функціональне призначення економічної категорії «людський капітал».....	17
1.3. Особливості інвестицій у людський капітал.....	27
1.4. Людський капітал у системі сталого розвитку.....	34
Висновки до розділу 1.....	39
РОЗДІЛ 2. РОЛЬ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ.....	41
2.1. Аналіз тенденцій розвитку людського капіталу в Україні	41
2.2. Оцінка рівня розвитку людського капіталу України	46
2.3. Оцінка ефективності інвестицій у людський капітал.....	57
Висновки до розділу 2.....	68
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВІДТВОРЕННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В УКРАЇНІ.....	71
3.1. Підвищення якості українського людського капіталу.....	71
3.2. Пріоритетні напрями вдосконалення фінансового забезпечення вищої освіти та охорони здоров'я в Україні.....	75
3.3 Напрями вдосконалення людського капіталу для сталого розвитку економіки України.....	85
Висновки до розділу 3.....	91
ВИСНОВКИ.....	93
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	97
ДОДАТКИ.....	103

АНОТАЦІЯ

Томашевського А.С. Людський капітал як фактор сталого розвитку

Досліджено теоретичні аспекти людського капіталу як фактору сталого розвитку.

Наукова методологія дослідження базується на вивченні показників оцінки рівня розвитку та ефективності інвестицій і людський капітал із застосуванням методів економіко-статистичного аналізу та економіко-математичного моделювання. У процесі дослідження використовувалися різні прийоми і методи: аналізу і синтезу, поєднання кількісного та якісного аналізу, метод порівнянь, системного і комплексного підходів.

Досліджено сучасний стан та перспективи використання людського капіталу, виявлено тенденції розвитку людського капіталу в Україні. Накопичення та ефективне використання людського капіталу виступає в якості стратегічного ресурсу сталого розвитку економіки та суспільства в цілому.

Зроблено висновок, що інвестування в людський капітал забезпечить стаке економічне зростання і виконуватиме роль визначального чинника соціально-економічного розвитку країни. Освіта і підготовка кадрів мають вирішальне значення для економічного та соціального прогресу, а узгодження професійно-кваліфікаційних якостей (компетенцій) випускників з потребами ринку праці відіграє ключову роль в цьому процесі.

Отримані результати дослідження можуть бути використані для оцінки формування людського капіталу в країні, а також для покращення управління його розвитком.

Кваліфікаційна робота містить 102 сторінки, 19 таблиць, 18 рисунки, список використаних джерел із 66 найменувань, 10 додатків.

Ключові слова: людський капітал, рівні людського капіталу, сталий розвиток, цілі сталого розвитку, освіта, здоров'я, інвестиції в людський капітал, індекс розвитку людини, міграція.

ABSTRACT

Tomashevskiy A.S. Human capital as a factor of sustainable development

The theoretical aspects of human capital as a factor of sustainable development have been studied.

The scientific methodology of the research is based on the study of indicators for assessing the level of development and efficiency of investments and human capital using the methods of economic-statistical analysis and economic-mathematical modeling. Various techniques and methods were used in the research process: analysis and synthesis, a combination of quantitative and qualitative analysis, the method of comparisons, systematic and complex approaches.

The current state and prospects of the use of human capital have been studied, and trends in the development of human capital in Ukraine have been identified. The accumulation and effective use of human capital acts as a strategic resource for the sustainable development of the economy and society as a whole.

It was concluded that investing in human capital will ensure sustainable economic growth and will play the role of a determining factor in the socio-economic development of the country. Education and personnel training are of crucial importance for economic and social progress, and matching the professional qualifications (competencies) of graduates with the needs of the labor market plays a key role in this process.

The obtained research results can be used to assess the formation of human capital in the country, as well as to improve the management of its development.

The qualification work contains 102 pages, 19 tables, 18 figures, a list of used sources with 66 names, 10 appendices.

Key words: human capital, human capital levels, sustainable development, sustainable development goals, education, health, investment in human capital, human development index, migration.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артеменко Л. Б. Людський капітал: наукові підходи та стан формування в Україні. Галицький економічний вісник. 2016. Том 50, № 1. С. 22-31. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/>
2. Бенюк Н. М. Взаємозв'язок структури людського капіталу та інвестицій у людський капітал / Н.М.Бенюк Н. М. // БІЗНЕС ІНФОРМ. 2020. № 10. С. 96-104.
3. Бондарчук О.М, Паустовська Т.І.. Макроекономічне оцінювання ефективності інвестицій у розвиток людського капіталу / О. М. Бондарчук, Т. І. Паустовська // Інвестиції: практика та досвід. 2022. №4. С.60-64.
4. Бобровська О.Ю. Удосконалення системи вищої освіти України у формуванні та розвитку людського капіталу: практичні кроки і прикладні аспекти реалізації / О.Ю. Бобровська // Економіка та держава. 2021. № 11. С. 26-33. DOI: 10.32702/2306-6806.2021.11.26
5. Бобровська О. Ю. Вектори "нової економіки" і умови їх ефективного досягнення / О. Ю. Бобровська // Економіка та держава. 2022. № 5. С. 44-49. DOI: 10.32702/2306-6806.2022.5.44
6. Важливість розвитку людського капіталу у сучасному світі. Якою має бути стратегія України. URL: <https://uifuture.org/publications/>
7. Витрати і ресурси домогосподарств України. Статистичний збірник. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/17/Arch_vrd_zb.htm
8. Видатки на освіту: офіційна звітність ДКСУ. URL: <https://mof.gov.ua/uk/the-reformof-education>
9. Вища освіта в Україні: зміни через війну: аналітичний звіт / Є. Ніколаєв, Г. Рій, І. Шемелинець. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2023. 94 с. URL: <https://osvitanalityka.kubg.edu.ua/>
10. Вокс Україна (2022). URL: <https://voxukraine.org/operatyvnaotsinka-vtrat-aktyviv-sektoru-osvity-ukrayiny-u-zv-yazku-z-vijnoyu-stanom-na-lypen-2022>

12. Грiшнова О. А. Економiка працi та соцiально-трудовi вiдносини: пiдручник. Київ: Знання, 2004. 535 с.
13. Гринькевич О.С. Освітня мiграцiя в Україні та свiтi: iнституцiйне середовище та напрями державного регулювання. Соцiально-економiчнi проблеми сучасного перiоду України. 2020. Вип. 3. С. 254-264.
14. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
15. Другов О.О. Iнвестицiйне забезпечення iнтелектуалiзацiї економiки України : монографiя. Київ: УБС НБУ, 2010. 284 с.
16. Закон України "Про вищу освіту" вiд 01.07.2014 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556_18
17. Зачоса О.Д. Теоретичнi пiдходи та їх еволюцiйний розвиток у формуваннi людського капiталу/ О. Д. Зачоса // Економiка i органiзацiя управлiння. 2016. № 1. С. 243-249. URL: <http://jeou.donnu.edu.ua/article/view/2390/2424>
18. Качула С.В. Фiнансування вищої освіти: сучаснi тенденцiї та перспективи / С. В. Качула // Iнвестицiї: практика та досвiд. 2023. №18. С.7-12.
19. Керiченко Є. Польський ринок працi для українцiв. Аналiз та прогност. URL: https://ampbiz.censor.net/columns/3237079/polskiyi_rynok_truda_dlya_ukraintsev_analiz_i_prognoz
20. Коляденко Д. Л. Людський капiтал – фактор iнституцiональної трансформацiї в АПК / Д.Л.Коляденко // Ефективна економiка. 2017. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5620>
21. Кравченко Н.В. Ковальчук Т.М. Соцiальнi iнвестицiї: сутнiсть i роль у формуваннi ресурсно-компетенцiйної бази пiдприємства / Н.В. Кравченко,Т.М.Ковальчук // Глобалнi та нацiональнi проблеми економiки. 2017. Випуск 15. С.233-238.URL: http://global_national.in.ua/issue_15_2017
22. Красностанова Н. Е., Стоян Р. Г. Цiлi сталого розвитку в контекстi формування та розвитку людського капiталу/ Н.Е.Красностанова, Р.Г.Стоян // БIЗНЕС IНФОРМ. 2020. №2. С.422-428.

23. Майданік І.П. Українська молодь на ринках праці зарубіжних держав. К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2019. 176с.
24. Марущак Н. П. Людський капітал як фактор розвитку економіки України. URL: http://www.rusnauka.com/SND/Economics/14_maruschak_n.p..doc.htm
25. Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/labour/salary/min/>
26. Наукова та науково-технічна діяльність в Україні у 2015 році. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
27. Наукова та науково-технічна діяльність в Україні у 2022 році. URL: <https://mon.gov.ua/>
28. Островерхов В. М. Еволюція наукових поглядів дослідження людського капіталу/ В.М. Островерхов // Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України. 2016. Вип. 21. С. 63-66. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rarpsu_2016_21_12
29. Осецький В., Кириченко Є. Людський капітал в структурі національного багатства країни / В.Осецький, Є.Кириченко // Економічна теорія 2019. №3. С.29-44.
30. Освітня реформа: результати та перспективи: інформаційно-аналітичний збірник МОН. Київ: Державна наукова установа «Інститут освітньої аналітики», 2019. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Serpneva%20conferencia/2019/Presentacii/Institutzbirnik.pdf>
31. Офіційний сайт видання Київські відомості. URL: http://www.kv.com.ua/actual/pervyj_endaumen_fond_v_ukraine_46207/#sthash.r96VUyQr.dpuf
32. Посібник із виміру людського капіталу. ООН, Цільова група з вимірювання людського капіталу, Нью-Йорк і Женева, 2016р. URL: https://www..ipese.org/fileadmin/DAM/stats/publications/2016/ECECES-STAT20166_R.pdf.
33. Програма розвитку ООН: Доповідь про людський розвиток 2016. URL: http://hdr.undp.org/en/2016_report

34. Проблеми розвитку людського капіталу в сучасному соціальному полі України: організаційний аспект. Народна українська академія, Харків, 2016. 3542 с.
35. Розвиток людського капіталу на шляху до реформ. URL: <https://razumkov.org.ua/>
36. Рябчук О. Г., Гожуловський С. С. Особливості розвитку людського капіталу як основного фактора зростання економіки України / О.Г. Рябчук, С.С. Гожуловський // Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування. 2020. Вип. 4. С.182-192.
37. Самборська О.Ю., Колесник Т.В., Пронько Л.М. Ретроспектива дефініції сутності людського капіталу і його змісту / О.Ю.Самборська, Т.В. Колесник, Л.М. Пронько // Інноваційна економіка. 2021. № 5-6. С43-50.
38. Територіальний розвиток і регіональна політика в Україні: Виклики та пріоритети України. ДУ "Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України"; наук. редактор В.С.Кравців. Львів. 2018. 157 с.
39. Трудова міграція: чи побільшає українських заробітчан у 2022 році. URL: <https://eba.com.ua/trudova-migratsiya-chy-pobilshaye-ukrayinskyhzarobitchan-u-2022-rotsi/>
40. Філатов В.М. Специфічні ознаки освітньої міграції та її місце в структурі міграційних потоків. URL:<http://www.economy.nayka.com.ua/>
41. Чернецька Л. В. Людський чинник в економічному зростанні / Л.В.Чернецька // Економіка та держава. 2020. № 3. С. 149-153. DOI: 10.32702/2306-6806.2020.3.149
42. Шахно А.Ю. Моделі розвитку та державне регулювання людського капіталу в умовах глобалізації. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством., Львів, 2019. 561 с. С. 64–65. URL: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/dissertation/1318/dysertaciyashahnoayu.pdf>

43. Штань М. В. Макроструктурні детермінанти відновлення стійкого економічного зростання в Україні / М.В. Штань // Економіка та держава. 2017. № 6. С. 46-50.
44. Що таке сталий розвиток. ООН. URL: <https://www.un.org.ua/ua/what-rio>.
45. Якість державного регулювання, ефективність роботи уряду чи план Маршалла на шляху країн до індустрії-4.0 / С. В. Войтко, О. А.Гавриш, О. М. Згуровський // Економічний вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". 2018. №15. С. 3-12.
46. Becker, I.G. Investment in Human Capital [Text] / I.G. Becker. The Journal of Political Economy, 1962. P. 14 - 27.
47. Investment in Human Capital and Personal Income Distribution <https://www.journals.uchicago.edu/doi/abs/10.1086/258055>
48. OECD. Gross domestic spending on R&D // <https://data.oecd.org/rd/gross-domestic-spending-on-r-d.htm>
49. Lisnichenko, O. (2018), "Evolution of the concept of human capital", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 12, pp. 25–30. DOI: 10.32702/2306-6806.2018.12.25
50. Mill J. Principles of Political Economy. London., Longmans green and co. 39 Paternoster Row, 1920.
51. Mincer, J. (1958). Investment in Human capital and Personal Income Distribution. The Journal of Political Economy.
52. Schultz, T. (1975). Human capital: Policy Issues and Research Opportunities. In Human Resources. Fiftieth Anniversary Colloquium VI
53. Schultz Theodore, W. Investment in Human Capital [Text] / Schultz Theodore W. // The American Economic Review. Vol. 51 № 1 (Mar., 1961). P. 1 – 17.
54. Fisher, I. The Natura of Capital and income [Text] / I. Fisher. London, 1927. P. 5, 51-52, 68- 69..
55. Bowen, H. R. Investment in Learning [Text] / H. R. Bowen San Francisco, 1978. P. 362.

56. Thurow, L. Investment in Learning [Text] / L. Thurow. San Francisco, 1978. P. 15.

57. Taubman, P. The Relative Influence of Inheritable and Environmental Factors and the Importance of Intelligence in Earnings Functions. In: Personal Income Distribution [Text] / P. Taubman. Amsterdam, 1978. P. 393.

58. The World Bank. World Development Indicators Database. URL: data.worldbank.org.

59. Official site of the National Conference of State Legislatures [Electronic resource]. Available mode URL: http://www.ncsl.org/research/education/performance_funding.aspx